

# “ซ้าง” บทเพลงเรียบเรียงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น

## “Chang” The Arrangement for Brass Quintet

ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ / Natsarun Tissadikun<sup>1</sup>

Received: Feb. 14, 2023 Revised: May 2, 2023 Accepted: May 30, 2023

### บทคัดย่อ

“ซ้าง” บทเพลงเรียบเรียงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้นเป็นหนึ่งในบทเพลงชุด “สิ่งสาราสัตว์” จากจำนวนทั้งหมด 7 เพลง มีแนวคิดมาจากการนำทำนองหลักของบทเพลงไทยเดิม ที่มีความหมายและสื่อถึงคุณลักษณะของสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาเรียบเรียง และสร้างสรรค์ใหม่ในรูปแบบบทเพลงร่วมสมัย บรรเลงด้วยวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น ซึ่งบทเพลงซ้างเป็นบทเพลงลำดับที่ 1 ผู้เรียบเรียงได้นำทำนองเพลงซ้าง ซึ่งเป็นที่รู้จักและร้องกันเล่นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยความหมายของบทเพลงมีภาษาที่ร้องได้ง่าย และสื่อความหมายเพื่อกระตุ้นจินตนาการถึงคุณลักษณะของซ้างได้เป็นอย่างดี มีลักษณะท่วงทำนองแบบไทย ซึ่งนำทำนองมาจากเพลงพม่าเขว จึงเป็นบทเพลงที่มีความน่าสนใจต่อการนำมาสร้างสรรค์และเรียบเรียงขึ้นใหม่วงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น ประกอบไปด้วย 5 แนวเสียง ได้แก่ ทรัมเป็ต 2 แนวเสียง ฮอρν ทรอมโบน และทูบาอย่างละ 1 แนวเสียง

“ซ้าง” บทเพลงเรียบเรียงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น ประกอบไปด้วย 3 ช่วง มีรูปแบบเร็ว-ช้า-เร็ว ซึ่งแต่ละช่วงมีความต่อเนื่องกันตลอดทั้งบทเพลง ได้แก่ ช่วงที่ 1 มีจังหวะเร็ว มีท่อนนำในลักษณะการบรรเลง

---

<sup>1</sup>สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

<sup>1</sup>Western Music Program, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

แบบประโคนเมตร โดยเป็นคุณลักษณะเด่นของกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง จากนั้นเข้าสู่การทบทวนทำนองหลักของเพลงช้าง นำเสนอรูปแบบของค่านोटและกลุ่มจังหวะอย่างเรียบง่าย เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคยกับทำนองหลักเสียก่อน ช่วงที่ 2 มีจังหวะช้า เป็นช่วงการสร้างสรรค์ทำนองหลัก โดยนำบางส่วนของทำนองหลักที่คุ้นเคยมาแปรทำนองใหม่ และช่วงที่ 3 มีจังหวะเร็ว โดยเฉพาะท่อนสุดท้ายมีการเร่งจังหวะคล้ายลูกหมัดในดนตรีไทย เน้นจังหวะที่มีความกระชับคล่องแคล่ว ทำนองหลักมีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อท้าทายเทคนิคความสามารถของผู้บรรเลงให้มากขึ้น

**คำสำคัญ :** ช้าง เรียบเรียง เครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น

### Abstract

“Chang” is a composition for brass quintet from the 7 songs in the “Sing Sarasat” collection. The idea for composition came from the main melody of the Thai folk songs that convey meanings and characteristics of different animals to be rearranged and recreated into the form of contemporary music played by brass quintet. The song “Chang” is the first song. The arranger picked up the melody of the elephant song, which has been known and sung from the past to present because its language is easy to sing along and the meaning stimulates the imagination of the characteristics of an elephant. The Thai-style melody is taken from “Bhama Khwae” that is an interesting song to recreate and rearrange for a brass quintet which consists of 5 harmonic lines: Two trumpets, horn, trombone and tuba.

“Chang”, a composition for a brass quintet, was composed in 3 movements (fast-slow-fast). Each movement is smooth throughout the music piece. The 1<sup>st</sup> movement is introduced with a fast tempo or a brass fanfare which is a distinctive feature of brass instruments.

Then it proceeds to repetition of the main melody of the “Chang” that presents a simple form of music notation values and rhythmic patterns for listeners to be familiar with the main melody. The 2<sup>nd</sup> movement is composed of a slow tempo which is the creation of the main melody by transforming some parts of the familiar main melody into a new one. Finally, the 3<sup>rd</sup> movement has a fast tempo, especially the coda with an accelerated tempo similar to the end of Thai music, focusing on rhythms that are concise and fluent. The main melody became more complex to challenge the performer's technique.

**Keywords :** Chang, Arrangement, Brass Quintet

## บทนำ

บทเพลงข้าง (Chang) เป็นบทเพลงเรียบเรียงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น (Brass Quintet) ที่เรียบเรียงขึ้นสำหรับผู้บรรเลงกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วย ทรัมเป็ต (Trumpet) 2 คน ฮอรั่น (Horn) ทรอมโบน (Trombone) และทูบา (Tuba) อย่างละ 1 คน โดยบทเพลง “ข้าง” เป็นหนึ่งในบทเพลงชุด “สังสารวัฏ” ประกอบไปด้วย 7 บทเพลง โดยในแต่ละบทเพลงได้นำทำนองหลักจากเพลงไทยที่มีความหมายหรือเนื้อร้องที่บรรยายเกี่ยวกับสัตว์เพื่อนำเสนอสีสันและท่วงทำนองของแต่ละบทเพลงมีการนำเสนอตามคุณลักษณะของสัตว์ประเภทต่าง ๆ โดยระดับทักษะการบรรเลงของบทเพลงเหมาะสมกับผู้บรรเลงตั้งแต่ระดับต้นไปจนถึงระดับสูง

บทเพลงข้าง เป็นบทเพลงจากทำนองเพลงไทย “พม่าเขว” มีลักษณะสนุกสนานและประพันธ์คำร้องโดยคุณหญิงชิ้น ศิลปินบรรเลง เพื่อเป็นเพลงร้องหรือใช้สอนเด็ก และนำมาใช้เป็นบทเรียนหลักของกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น โดยมีเนื้อร้อง ดังนี้

## เพลงช้าง

ทำนองพม่าเขว

ช้าง ช้าง ช้าง	หนูรู้จักช้างหรือเปล่า
ช้างมันตัวโตไม่เบา	จุมูกยาวยาวเรียกว้างวง
สองเขี้ยวช้างวงเรียกว้าง	มีหูมีตาหางยาว

จากเนื้อร้องของบทเพลงช้าง ซึ่งมีเนื้อเพลงเดิมเขียนว่า “สองเขี้ยว ยาวกลวง” นอกจากนี้บทเพลงช้างได้รับการยกย่องคัดเลือกให้เป็นเพลงสำคัญของกลุ่มประเทศภาคพื้นเอเชีย โดยศูนย์วัฒนธรรมเอเชียแห่งยูเนสโก (ACCU : Asian Cultural Centre for UNSECO) บทเพลงช้างมีจังหวะและทำนองที่ สนุกสนาน มีความลงตัวด้านภาษา กระตุ้นจินตนาการ และเป็นการจุดประกาย ให้คนจำนวนมากหันมาสนใจด้านดนตรีไทย (อานันท์ นาคคง, 2023)

ด้านของแนวคิดในการเรียบเรียง เพลงช้างเป็นบทเพลงที่เป็นที่รู้จัก อย่างแพร่หลายกันมาช้านาน ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ อีกทั้งเป็นบทเพลงที่ ทรงคุณค่าและมีท่วงทำนองเพลงไทยเป็นฐาน มีคำร้องและทำนองที่สอดคล้อง กันอย่างน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการสอนเด็ก เพื่อกระตุ้น จินตนาการและพัฒนาการของเด็กได้เรียนรู้จากบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ผู้เรียบเรียงจึงนำบทเพลงช้าง ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีความเหมาะสมต่อการนำ ทำนองมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น และนำทำนองมาสร้างสรรค์แนวเสียงประสานใหม่ให้เกิดมิติและสีสันที่มีความแตกต่างกันนำเสนอในรูปแบบของเสียงเครื่องลมทองเหลือง โดยบทเพลง ช้างประกอบไปด้วย 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ท่อนนำ (Introduction) ในรูปแบบ ของการประโคมแตร (Fanfare) เพื่อนำเข้าสู่การทบทวนทำนองหลักที่มีจังหวะ กลุ่มโน้ตไม่ซับซ้อน และมีจังหวะเร็ว อยู่ในอัตราจังหวะธรรมดา (Simple time) แบบ 2/4 ช่วงที่ 2 มีจังหวะช้า มีอัตราจังหวะแบบ 4/4 และมีสีสันชวนพิศวง ช่วงที่ 3 กลับเข้าสู่จังหวะเร็ว และอัตราจังหวะกลับมาอยู่ที่ 2/4 เช่นเดิม ในช่วงท้าย จะมีการเร่งจังหวะให้เร็วขึ้นคล้ายลูกหมัดของดนตรีไทย โดยผู้เรียบเรียงคำนึงถึง การเปลี่ยนแปลงของจังหวะช้า-เร็วในบทเพลงให้มีความแตกต่างกัน เพื่อให้เป็น

จุดสนใจของผู้ฟังให้มีความน่าติดตามมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของยศ วณีสอน (2560, น.137) ที่อธิบายถึงการประพันธ์เพลงแบบการปรับจังหวะเร็วขึ้นหรือช้าลง เพื่อเพิ่มความหลากหลายของอารมณ์เพลง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียบเรียงเพลง และทำให้ผู้ฟังรู้สึกจดจ่ออยู่กับการฟังดนตรีตลอดเวลา

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อนำทำนองเพลงไทยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์มาสร้างสรรค์บทเพลงในรูปแบบบทเพลงร่วมสมัยสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น

### แนวทางการเรียบเรียง

ช่วงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1 - 26

ท่อนนำ เริ่มต้นด้วยอัตราจังหวะแบบ 2/4 เพื่อต้องการให้บทเพลงมีความสนุกสนาน กระชับคล้ายจังหวะการเดินแถว (March) โดยระหว่างห้องเพลงที่ 1-12 ทุกแนวเสียงแบบการประโคมแตร (Fanfare) ความชัดเจนด้วยการเน้นเสียง (Accent) ให้มีความเข้มแข็ง ยิ่งใหญ่ คล้ายคุณลักษณะของช้างตัวใหญ่กำลังเดินเข้ามาอย่างสง่างาม ทั้งนี้การเรียบเรียงสำหรับกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองนั้น กลุ่มเครื่องดนตรีดังกล่าวมีความสามารถที่จะบรรเลงในระดับเสียงดังได้เป็นอย่างดี มีคุณลักษณะเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากเป็นหนึ่งในกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ในการส่งสัญญาณ และประกอบพิธีการทางทหารหรือที่เรียกว่า “แตรวงทหาร” ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ที่มีการฝึกกองกำลังทหารแบบอังกฤษในประเทศไทย (พูนพิศ อมาตยกุล, 2559, น.40) นอกจากนี้เครื่องลมทองเหลืองยังสามารถบรรเลงเสียงเบาได้ด้วยเช่นกัน จึงเป็นข้อดีของกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองที่มีขอบเขตของความเข้มเสียงที่กว้างมากกว่ากลุ่มเครื่องชนิดอื่น ๆ (Nikolai Rakov, 2018, น.49)

ผู้เรียบเรียงเลือกใช้แนวเสียงทรัมเป็ต 1 และ 2 รวมถึงแนวเสียงฮอร์น บรรเลงพร้อมกัน กลุ่มโน้ตเดียวกัน ส่วนแนวเสียงประสานอีก 2 แนว ได้แก่ ทรอมโบน และทูบา ผู้เรียบเรียงใช้โน้ตเสียงยาวแบบเน้นหัวเสียง

เช่นเดียวกัน เพื่อเป็นฐานให้เกิดความเข้มข้นของเสียงและหนักแน่น ทั้งนี้เสียง  
ประสานเสียงของโน้ตขึ้นคู่ 3 เมเจอร์ (Major Third Interval) ซึ่งอยู่บนพื้นฐาน  
โน้ตในคอร์ดบีแฟล็ตเมเจอร์ตลอดทั้งท่อนนำ

The image displays a musical score for a brass ensemble. It consists of two systems of staves. The first system includes five staves: Trumpet in B $\flat$  1, Trumpet in B $\flat$  2, Horn in F, Trombone, and Tuba. The second system includes five staves: B $\flat$  Tpt. 1, B $\flat$  Tpt. 2, Hn., Tbn., and Tuba. The music is in 3/4 time and B $\flat$  major. The first system starts with a forte (ff) dynamic and features a melodic line in the trumpets and horns, with the trombone and tuba providing a harmonic foundation. The second system continues the melodic line in the horns and trombone, with the tuba providing a steady bass line. The score includes various musical notations such as accents, slurs, and dynamic markings.

### ภาพที่ 1 ช่วงที่ 1 ท่อนนำ ห้องเพลงที่ 1 - 12

(ที่มา : อนุรักษ์รัตน์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 1 แนวเสียงฮอร์นและทูบาบรรเลงกลุ่มโน้ตจังหวะ  
หลักแบบสั้น (Staccato) กระชับ เพื่อนำเข้าสู่ช่วงที่ 1 ของบทเพลง (ห้องเพลงที่  
13) และแนวเสียงทรอมโบนให้ห้องเพลงที่ 10 และ 12 ผู้บรรเลงจะใช้เทคนิค

การสไลด์เสียง (Glissando) ตามคุณลักษณะเสียงของเครื่องtrombone เลียนแบบเสียงข้างร้อง เพื่อสร้างความน่าสนใจก่อนที่จะเข้าสู่ท่อนนำเสนอทำนองหลักต่อไป



ภาพที่ 2 ช่วงที่ 1 ท่อนนำเสนองานองหลัก ห้องเพลงที่ 13 - 16  
(ที่มา : ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 2 ช่วงที่ 1 ท่อนนำเสนองานองหลัก ห้องเพลงที่ 13 - 16 ท่อนทบทวนเพื่อนำเสนองานองหลักของบทเพลงในห้องเพลงที่ 13 - 26 เข้าสู่การนำเสนองานองด้วยแนวเสียงทรมเป็ต 1 และ 2 บรรเลงงานองหลักโดยยึดจังหวะและงานองตามเนื้อร้องดั้งเดิม โดยร้องคำว่า “ข้าง ข้าง ข้าง” จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งแนวเสียงทรมเป็ตทั้ง 2 แนวเสียงบรรเลงโน้ตเดียวกัน (Unison) ส่วนแนวtromboneบรรเลงงานองที่มีประโยชน์จังหวะคล้ายกัน แต่จะบรรเลงเป็นงานองขนานเป็นโน้ตคู่ 3 เมเจอร์ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของคอร์ดบีแฟล็ตเมเจอร์ เพื่อให้เกิดมิติของเสียงที่มากกว่าการนำเสนองานองหลักแบบบรรเลงเสียงเดียวกันเพียงอย่างเดียว แต่มีความชัดเจนของงานองหลักให้ได้ยินอย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน โดยผู้เรียบเรียงใช้แนวเสียงถึง 3 แนวเสียงบรรเลงงานองหลักและประสานงานองหลักในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ส่วนแนวเสียง





ผู้เรียบเรียงต้องการสร้างสีสันและความน่าสนใจ โดยให้ผู้ฟังคอยสังเกตว่ามี  
วลีใดหรือประโยคใดบ้างที่มีการนำทำนองเพลงข้างปรากฏให้ได้ยินในช่วง  
ดังกล่าวบ้าง ดังภาพที่ 3 เป็นประโยคที่แม้จะไม่มีการใช้โน้ตทำนองหลักแบบ  
ตรงตัว แต่ผู้เรียบเรียงทำการหลีกเลี่ยงการนำเสนอโน้ตทำนองหลักที่ชัดเจน  
แต่ใช้กลุ่มค่าโน้ตเดียวกันกับทำนองหลักเท่านั้น นำเสนอด้วยแนวเสียงฮอว์น  
และทรอมโบนบรเรลงโน้ตแบบคู่ 3 ขนานกันทั้งประโยคเพลง และผู้เรียบเรียง  
ใช้การบรเรลงในรูปแบบเดียวกันถึง 2 ครั้ง (ทำนองเดิมกลับมาซ้ำในห้องเพลงที่  
32 - 34) เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้ฟังได้กลับมาฟังทำนองเดิมอีกครั้งหนึ่ง  
โดยให้สังเกตว่าเป็นคำร้องในท่อนใดของบทเพลงข้าง

ช่วงที่ 2 ห้องเพลงที่ 35 - 38 แนวทรอมโบนบรเรลงทำนอง  
หลักของเพลงข้างในท่อน “ข้าง ข้าง ข้าง หนูู้จักข้างหรือเปล่า” พร้อมกับ  
แนวเสียงฮอว์นที่เป็นทำนองรอง (Counter Melody) ที่ผู้เรียบเรียงสร้างสรรค์  
ขึ้นให้มีการเคลื่อนไหวของทำนองเพื่อเสริมแนวทำนองหลักให้แตกต่างและ  
สวยงามมากขึ้น ดังนี้



ภาพที่ 4 การสร้างสรรค์ทำนอง “ข้าง ข้าง ข้าง หนูู้จักข้างหรือเปล่า”  
ห้องเพลงที่ 35 - 38

(ที่มา : ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 4 การสร้างสรรค์ทำนอง “ข้าง ข้าง ข้าง หนูู้จัก  
ข้างหรือเปล่า” ห้องเพลงที่ 35 - 38 เห็นได้ว่าแนวเสียงฮอว์นมีการบรเรลง  
การเคลื่อนไหวของโน้ตอย่างสวยงามบนพื้นฐานของบันไดเสียงโน้ต 5 ตัว  
(Pentatonic) ที่เน้นทำนองแบบไทย ควบคู่ไปกับแนวเสียงทรอมโบนที่บรเรลง

ทำนองหลักในจังหวะช้า (Adagio) โดยแนวเสียงฮอร์นมีลักษณะการบรรเลงแบบอ่อนหวาน (Dolce) เพื่อเสริมให้ทำนองหลักมีความสวยงามมากขึ้น

เรียบเรียงคำนี้ถึงหลักการเรียบเรียงเสียงประสานแนวเสียงเครื่องลมทองเหลืองของนิโคไล ราคอฟ (Nikolai Rakov) ในกรณีที่พื้นผิวดนตรี (Music Texture) ของดนตรีมีลักษณะแบบหลากหลายแนว (Polyphony) ควรเรียบเรียงให้มีสีสันทันแตกต่างกันระหว่างแนวที่เคลื่อนไหวกับแนวที่มีลักษณะค้างอยู่กับที่หรือเคลื่อนที่น้อยกว่า ด้วยการเลือกเครื่องดนตรีต่างชนิดกัน (Nikolai Rakov, 2018, น.49) ดังนั้น ท่อนดังกล่าวจึงมีความแตกต่างไปจากทำนองในช่วงที่ 1 อย่างชัดเจนในด้านของมิติและสีสันทันของเสียง

### ภาพที่ 5 ท่อนสุดท้ายในช่วงที่ 2 ทำนอง

“ข้าง ข้าง ข้าง หนูรู้จักข้างหรือเปล่า”

(ที่มา : ฉวีศรีธัญญ์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 5 ท่อนสุดท้ายในช่วงที่ 2 ทำนอง “ข้าง ข้าง ข้าง หนูรู้จักข้างหรือเปล่า” (ห้องเพลงที่ 43 - 50) มีลักษณะการกลับมาหนักแน่นอีกครั้ง โดยทุกแนวเสียงมีการบรรเลงกลุ่มโน้ตเดียวกัน โดยให้แนวเสียงทรอมโบนเดินทำนองหลักเช่นเดิม และกลุ่มแนวเสียงอื่น ๆ บรรเลงโน้ตประสานทั้งแนวเสียงทรัมเป็ต 1 บรรเลงโน้ตเดียวกัน (Unison) เพื่อย้ำความหนักแน่น

ของคอร์ดบีแฟล็ตเมเจอร์ และแนวเสียงฮอ์นที่บรรเลงโน้ตประสานเป็นคู่ 5 เพอร์เฟค (Perfect Fifth Interval) โดยอยู่บนพื้นฐานของคอร์ดบีแฟลตเมเจอร์ เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้เรียบเรียงใช้แนวเสียงทูบาบรรเลงโน้ตไล่เสียงต่ำลงตามบันไดเสียงบีแฟล็ตเมเจอร์ให้เกิดเสียงกระด้าง (Dissonant) ในบางช่วงของห้องเพลงที่ 43 - 44 เพื่อส่งให้เสียงทำนองหลักของแนวเสียงทรอมโบนห้องเพลงที่ 45 มีความชัดเจนและกลับมาอยู่ในเสียงกลมกลืน (Consonant) อีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากบทเพลงทั้งบทเพลงได้ดำเนินการเรียบเรียงภายใต้ระบบดนตรีโทนัล (Tonal Music) โดยปรากฏอยู่ในดนตรีตะวันตก (วิบูลย์ ตระกูลยั้ง, 2464, น.23) แต่ผู้เรียบเรียงได้นำทำนองของไทยมาผสมผสานและเรียบเรียงให้เสียงมีความกลมกลืนกันทั้งบทเพลง แต่ใช้โน้ตเสียงกระด้างในบางครั้งเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซากของทำนอง

The image shows a musical score for five brass instruments: B♭ Tpt. 1, B♭ Tpt. 2, Hn., Tbn., and Tuba. The score is divided into two sections. The first section, starting at measure 49, features a dissonant passage with various intervals and dynamics. The second section, starting at measure 54, is marked 'Vivace' and features a more rhythmic and melodic passage with a dynamic of 'f' (forte). The instruments are arranged in a standard brass section layout, with Tuba at the bottom and B♭ Tpt. 1 at the top.

ภาพที่ 6 ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักที่ชัดเจน ห้องเพลงที่ 49 - 54  
(ที่มา : ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 6 ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักที่ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้จังหวะและทำนองเดิมบรรเลงนำมาก่อน ในห้องเพลงที่ 51 - 54) กลับเข้าสู่จังหวะเร็วแบบมีชีวิตชีวา (Vivace) อีกครั้งหนึ่งจะเห็นได้ว่า

เมื่อสิ้นสุดโน้ตสุดท้ายในท้องเพลงที่ 50 (ช่วงที่ 2) แล้วนั้น มีการหยุดเสียงเพื่อตั้งจังหวะใหม่กลับมาเป็นอัตราจังหวะแบบ 2/4 เช่นเดิม และเพิ่มจังหวะเดินแถวในแนวเสียงถึง 3 แนว ได้แก่ ทรัมเป็ต 1 ทรอมโบน และทูบาให้มีความหนักแน่น บรรเลงเสียงสั้น (Staccato) ให้เกิดความกระชับและสดใส บรรเลงนำมาก่อน 4 ท้องเพลง เพื่อตั้งจังหวะให้คงที่และแนวเสียงฮอร์นเตรียมการบรรเลงทำนองหลักอีกครั้งหนึ่ง คลอกับแนวเสียงของทรัมเป็ต 1 ที่มี การสร้างสรรค์จากการขยายทำนอง

The image shows a musical score for five instruments: B♭ Tpt. 1, B♭ Tpt. 2, Hn., Tbn., and Tuba. The score is for measures 55 through 61. The key signature is B♭ major. The time signature is 2/4. The score shows a return to a 2/4 time signature after a previous section. The dynamics are marked as *mp* (mezzo-piano) for the trumpets and tuba, and *f* (forte) for the horn. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and articulation marks.

### ภาพที่ 7 ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักของแนวเสียงฮอร์น ท้องเพลงที่ 55 - 61

(ที่มา : ณิชฐครันย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 7 ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักของแนวเสียงฮอร์นเห็นได้ว่าเริ่มมีความแตกต่างไปจากการนำเสนอทำนองหลักในช่วงที่ 1 ที่มีกลุ่มโน้ตและจังหวะที่ยังไม่ซับซ้อน แต่สำหรับช่วงที่ 3 จะเห็นได้ว่าทำนองหลักของแนวเสียงฮอร์นมีการใช้เทคนิค และความคล่องตัวของการเล่นระดับเสียงของทำนองหลักที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งการใช้โน้ตเซปต์ 2 ชั้น (Sixteenth note) ที่มากขึ้น และจะต้องบรรเลงสำเนียง (Articulation) ให้ชัดเจนตาม

แนวเสียงอื่น ๆ ที่บรรเลงจังหวะที่หนักแน่น กระชับ และเพื่อคุมจังหวะให้มีความเร็วแบบสม่ำเสมอให้มากขึ้น

The image shows a musical score for three instruments: Trumpet in B♭ 1, Trumpet in B♭ 2, and Trombone. The music is in 2/4 time. The Trumpet in B♭ 1 part starts with a dynamic marking of *f* and features a melodic line with eighth-note patterns. The Trumpet in B♭ 2 part starts with a dynamic marking of *mf* and features a rhythmic accompaniment of eighth notes. The Trombone part starts with a dynamic marking of *mf* and features a rhythmic accompaniment of eighth notes. The score is written on three staves.

ภาพที่ 8 ช่วงที่ 3 การสร้างสรรค์แบบแปรทำนอง  
ในแนวเสียงทรัมเป็ต 1 ห้องเพลงที่ 66 - 70  
(ที่มา : ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 8 ช่วงที่ 3 การสร้างสรรค์แบบการแปรทำนอง (Variation) ในแนวเสียงทรัมเป็ต 1 โดยเห็นได้ว่าแนวเสียงทรัมเป็ต 2 และทรอมโบนบรรเลงทำนองหลักตามปกติ ส่วนแนวเสียงทรัมเป็ต 1 มีการบรรเลงแบบแปรทำนอง โดยใช้กลุ่มโน้ตเซบ็ต 2 ขึ้นมาใช้ในการบรรเลงคลอไปพร้อมกับทำนองหลัก เพื่อเป็นการพัฒนาเทคนิคความคล่องตัวในการบรรเลงแบบไล่ระดับเสียงของเครื่องดนตรีทรัมเป็ตที่มีความสำคัญของทั้ง 2 แนวเสียงเท่าเทียมกัน

74

B♭ Tpt. 1  
*accel.*

B♭ Tpt. 2  
*accel.*

Hn.  
*accel.*

Tbn.  
*accel.*

Tuba  
*accel.*

ภาพที่ 9 ช่วงที่ 3 การเร่งจังหวะเร็วขึ้น ห้องเพลงที่ 74 - 80  
(ที่มา : ฉัฐศรัณย์ ทฤษฎีกุณ, 2565)

จากภาพที่ 9 ช่วงที่ 3 การเร่งจังหวะเร็วขึ้น (Accelerando) โดยแนวเสียงทรัมเป็ต 1 ยังคงแปรทำนองบรรเลงควบคู่ไปพร้อมกับทำนองหลักของแนวเสียงทรัมเป็ต 2 และแนวเสียงทอมโบน โดยมีแนวเสียงฮอร์นและทูบาเป็นจังหวะหลัก และคอยควบคุมการเร่งจังหวะให้เร็วขึ้นจนจบเพลงคล้ายกับการบรรเลงลูกหมัดของดนตรีไทย จบด้วยโน้ตตัวดำ และหยุดเสียงในทันทีช่วงท้ายเพลง

โดยสรุปแล้วทำนองเพลงข้างที่ปรากฏในบทเพลงให้ได้ยินอย่างชัดเจน คือ ช่วงที่ 1 และ 3 ของบทเพลง ดังนี้

Trumpet in B♭  
*f*

B♭ Tpt.

ภาพที่ 10 ทำนองหลักของทรัมเป็ต 1 ในช่วงที่ 1 ของบทเพลง  
(ที่มา : ฉัฐศรัณย์ ทฤษฎีกุณ, 2565)

จากภาพที่ 10 ทำนองหลักของทรมเป็ต 1 ในช่วงที่ 1 (ห้องเพลงที่ 13 - 26) ของบทเพลง มีการบรรเลงด้วยส่วนโน้ตที่เรียบง่าย เพื่อทบทวน ทำนองให้ผู้ฟังคุ้นเคย



ภาพที่ 11 ทำนองหลักของฮอร์นในช่วงที่ 3 ของบทเพลง  
(ที่มา : ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ, 2565)

จากภาพที่ 11 ทำนองหลักของฮอร์นในช่วงที่ 3 (ห้องเพลงที่ 55 -66) ของบทเพลงมีการบรรเลงที่มีกลุ่มจังหวะแตกต่างกันกับช่วงที่ 1 ของแนวเสียงทรมเป็ต (ภาพที่ 10) ผู้เรียบเรียงต้องการให้ทำนองมีการนำเสนอที่น่าสนใจมากขึ้น และเพิ่มความท้าทายให้กับผู้บรรเลงในการเคลื่อนที่ของ ทำนองด้วยความคล่องแคล่ว และเตรียมความพร้อมให้กับการเข้าสู่ทำนองหลัก ของแนวเสียงอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ทำนองของเพลงข้างมีความคุ้นหูและคุ้นเคยกับ คนไทยเป็นอย่างมาก ลักษณะทำนองเป็นแบบไทยเพราะมีโน้ตอยู่บนพื้นฐาน บันไดเสียงโน้ตห้าตัว (Pentatonic) พบได้ในเพลงไทย (ตนิษฐา อุทัยสุข, 2556, น.165)

สรุปและอภิปรายผล

บทเพลงข้างเป็นบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์โดยการนำทำนอง เพลงไทยที่เกี่ยวกับสัตว์มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นบทเพลงแบบร่วมสมัย บรรเลง ด้วยเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น ซึ่งการเรียบเรียงเพลงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลือง ห้าชิ้น ซึ่งเป็นวงที่มีจำนวนเครื่องดนตรีน้อยชิ้น ส่งผลต่อสีสนของบทเพลงที่ บรรเลงออกมา โดยหน้าที่การบรรเลงแบบผลัดเปลี่ยนสลับบทบาทรับ-ส่งกัน โดยผลัดกันเป็นทำนองหลัก ทำนองรอง แนวเสียงประสาน ทำให้แสดงถึง

ศักยภาพของผู้บรรเลงได้เป็นอย่างดี (ศักดิ์ชัย เจริญสุขสุนาน, 2563, น.126) สำหรับบทเพลงข้างผู้เรียบเรียงจึงจัดแนวเสียงให้แต่ละแนวเสียงมีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงทำนองหลักอยู่ในทุก ๆ ช่วงของบทเพลง และคำนึงถึงคุณลักษณะเสียงของเครื่องดนตรี เช่น ทรัมเป็ตเป็นเครื่องที่มีคุณลักษณะเสียงสูงเหมาะสำหรับการบรรเลงทำนองหลัก และบรรเลงการไล่ระดับเสียงโน้ตได้อย่างคล่องแคล่ว ส่วนเครื่องดนตรีทอมโบน มีความสามารถในการใช้เทคนิคการสไลด์เสียง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบรรเลงเสียงข้างร้อง เพื่อสร้างสีสันเล็กน้อยให้กับบทเพลงในช่วงแรกของบทเพลง แนวเสียงฮอร์นมีคุณลักษณะเสียงนุ่มนวล สามารถบรรเลงในทำนองที่ต้องการนำเสนอการเปลี่ยนระดับเสียงด้วยความอ่อนหวาน ในขณะเดียวกันก็สามารถบรรเลงทำนองที่เป็นจังหวะหลักอย่างมั่นคงได้เช่นเดียวกัน ส่วนแนวเสียงทูบามีบทบาทหลักที่จะช่วยให้ความชัดเจนของสีสันเสียงที่ออกมาและทำให้บทเพลงมีความสมบูรณ์มากขึ้นในที่สุด



## เอกสารอ้างอิง

- ณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ. (2565). ช่วงที่ 1 ท่อนนำ ห้องเพลงที่ 1 - 12 [รูปภาพ].  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ช่วงที่ 1 ท่อนนำเสนอทำนองหลัก ห้องเพลงที่ 13 - 16  
[รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). การสร้างสรรค์ทำนอง “หนูรู้จักข้างหรือเปล่า” ห้องเพลงที่  
28 - 30 [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). การสร้างสรรค์ทำนอง “ข้าง ข้าง ข้าง หนูรู้จักข้างหรือเปล่า”  
ห้องเพลงที่ 35 - 38 [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ท่อนสุดท้ายในช่วงที่ 2 ทำนอง “ข้าง ข้าง ข้าง หนูรู้จักข้าง  
หรือเปล่า” [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักที่ชัดเจน ห้องเพลงที่  
49 - 54 [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ช่วงที่ 3 การกลับมาของทำนองหลักของแนวเสียงฮอร์น  
ห้องเพลงที่ 55 - 61 [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ช่วงที่ 3 การสร้างสรรค์แบบแปรทำนองในแนวเสียงทรัมเป็ต 1  
ห้องเพลงที่ 66 - 70 [รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ช่วงที่ 3 การเร่งจังหวะเร็วขึ้น ห้องเพลงที่ 74 - 80 [รูปภาพ].  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ทำนองหลักของทรัมเป็ต 1 ในช่วงที่ 1 ของบทเพลง  
[รูปภาพ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- \_\_\_\_\_. (2565). ทำนองหลักของฮอร์นในช่วงที่ 3 ของบทเพลง [รูปภาพ].  
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ตัญญา อุทัยทัยสุข. (2556). เพลงข้างและเพลงแมงมุมลาย : การสืบทอด  
ความนิยมของบทเพลงสำหรับเด็ก. *ว.ครุศาสตร์*. 54(3), 160-172.

- พูนพิศ อมาตยกุล. (2559). สังเขปกำเนิดแตรวงในยุโรป สหรัฐอเมริกา และกำเนิดแตรวงทหารในประเทศไทย. อ้างถึงใน พูนพิศ อมาตยกุล และณัฐชยานัจจนาวากุล. (บก.). *แตรสยาม*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ยศ วณีสอน (2560). *สยามดุริยางค์เครื่องลม*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น. (2564). *การประสานเสียงไดอะทอนิก*. อนันตนาค.
- ศักดิ์ชัย เจริญสุขสนาน. (2563). การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์อาทิพย์อับแสงสำหรับวงเครื่องลมทองเหลืองห้าชิ้น. *ว.ดนตรีบ้านสมเด็จเจ้าฯ*. 2(2), 123-138.
- อนันท์ นาคคง. (2023). หนูรู้จักข้างหรือเปล่า หนูรู้จักขึ้นหรือเปล่า. *ว.วัฒนธรรม*. <http://article.culture.go.th/index.php/blog/3-column-layout-3/270-2021-09-28-13-22-23>
- Rakov, N. (2018). *การเรียบเรียงเสียงประสาน: หลักการและแบบฝึกหัด*. (แปลโดยวาเลรี ริชาเยฟ และอรรถกร ศุขแจ้ง). วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.